

Hamar bezárult a nyilvánosság előtt a tényleges tulajdonosi nyilvántartás adataihoz való korlátlan hozzáférés – lényeges döntést hozott az Európai Unió Bírósága

A tényleges tulajdonosi nyilvántartás a pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelem egyik fontos sarokköve. A szabályozás ugyanakkor nem szorosan harmonizált az Európai Unióban, a tagállamok igen széles önállóságot kaptak az implementáció során. Ebből adódik az a vita is, amivel kapcsolatban az Európai Unió Bírósága („**Bíróság**”) fontos és a szabályozás tisztázását nagyban elősegítő ítéletet hozott.

A Bíróság 2022. november 22-én a WM (C-37/20.) és Sovim SA (C-601/20. sz.) egyesített ügyekben meghozott ítélete alapján a tagállamok – ellentétben a hatályos irányelvi rendelkezésekkel – nem engedhetnek feltétlen és korlátlan hozzáférést a tényleges tulajdonosi nyilvántartások adataihoz.

A Bíróság elé került két ügy közös kiindulópontját az jelentette, hogy a Luxembourg Business Registers („**LBR**”) WM és a Sovim SA tényleges tulajdonosának kérését elutasítva, nem korlátozta az ő adataikhoz való hozzáférést.

A probléma abból fakadt, hogy a luxemburgi jog, összhangban az EU 2015/849 irányelvnek („**Irányelv**”) az EU 2018/843 irányelvvel módosított rendelkezéseivel, úgy szabályozta a luxemburgi tényleges tulajdonosi nyilvántartáshoz („**RBE**”) való hozzáférést, hogy annak legtöbb adatához a hatóságok mellett „bárki” hozzáférhet.

A bárki számára elérhető, egyébként széles körben személyes adatokat is tartalmazó információ hozzáférhetőségének hatóságokra való korlátozását csak kivételes esetben és csak kérelemre rendelte el az LBR, akkor, ha a bárki számára hozzáférhetőség a tényleges tulajdonost aránytalan kockázatnak, a csalás, emberrablás, zsarolás, kényszerítés, zaklatás, erőszak, vagy megfélemlítés kockázatának tenné ki.

Az EU 2015/849 irányelv 30. cikke (5) bekezdésének c) pontja a 2018/843 irányelvvel történt módosítása előtt még úgy rendelkezett, hogy *bármely személy, vagy szervezet hozzáférhet az adatokhoz, amely jogos érdekét bizonyítani tudja.*

A módosítás után viszont a jogos érdekhez kötött hozzáférés az Irányelvben a „*lakosság bármely tagja*” szövegre változott és a luxemburgi jog is ezt a változást követte le. A változtatás indokaként a perben a Bizottság előadta, hogy a „jogos érdek” nehezen meghatározható fogalom, és ezen nehezen meghatározható fogalom a tényleges tulajdonosi információ túlzott korlátozásához vezet. Ezen túlzott korlátozás feloldása érdekében került sor a jogszabály módosítására.

A Bíróság az ítéletet alapvetően az Európai Unió Alapjogi Chartájának („**Charta**”) 7. és 8. bekezdéseire alapítva hozta meg. A Charta 7. cikke mindenki számára biztosítja a jogot arra, hogy magán- és családi életét, otthonát és kapcsolattartását tiszteletben tartsák. A Charta 8. cikk (1) bekezdése pedig mindenki számára kifejezetten biztosítja a rá vonatkozó személyes adatok védelméhez való jogot.

A Bíróság megállapította, hogy az Irányelv módosított rendelkezései, azaz az RBE-hez, illetve az abban szereplő személyes adatok többségéhez való teljes és feltétlen lakossági hozzáférés, a Charta 7. és 8.

cikkei által biztosított jogokba való beavatkozásnak minősül, ráadásul olyan súlyos beavatkozásnak, ami valóban lehetővé teszi a – többek között anyagi- és pénzügyi helyzetről való – profilalkotást.

Ennek megfelelően a Bíróságnak azt kellett eldöntenie, hogy ez a beavatkozás igazolható-e a Charta 52. cikk (1) bekezdésében rögzítettek tükrében, vagyis, hogy a Charta által elismert – jelen esetben a 7. és 8 cikkben rögzített – jogok:

- csak törvény által (jogszerűség elve)
- a jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával
- az Unió által elismert közérdekű célból
- az arányosság elvére figyelemmel és csak annyiban korlátozhatók, amennyiben
- az elengedhetetlen és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket, vagy
- mások jogainak, szabadságainak védelmét szolgálja.

A Bíróság szerint a jogszerűség elve és a jogok tényleges tartalmának tiszteletben tartásának, illetve a közérdekű cél meglétének feltétele teljesül, mind a luxemburgi jog rendelkezései, mind az irányelv módosítás tekintetében. Ezért a vizsgált jogi norma (bárkinek / a lakosság bármely tagjának hozzáférés megadása a tényleges tulajdonosi nyilvántartás adataihoz) céljának elérésére való alkalmasságáról, szükségességéről és arányosságáról kellett a továbbiakban állást foglalnia a Bíróságnak.

A Bíróság álláspontja ebben a körben az volt, hogy noha az RBE lakossági nyilvánossága alkalmas a cél elérésére, az már nem mondható el róla, hogy a Charta által biztosított jogokba való ilyen beavatkozás nem lépi túl a cél eléréséhez szükséges mértéket. Az irányelv eredeti, jogos érdek igazolását megkövetelő koncepciójának módosításának oka, a jogos érdek kodifikálásának nehézsége nem bizonyult elégséges indoknak a személyes adatok „bárki” részére történő átadásának, ami a közösségi adatvédelmi alapelvekkel sem egyeztethető össze egyébiránt.

A Bíróság megjegyezte még azt is, hogy a pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem elsősorban a hatóságok, valamint a hitel-és pénzügyintézetek feladata, nem pedig a lakosságé.

A Bíróság összességében az alapjogok érvényesülésének korlátjai, és a pénzmosás, szervezett bűnözés elleni küzdelem szükségessége között mérlegelve végül úgy foglalt állást, hogy a tulajdonosi nyilvántartás adatainak időkorlát, adatkezelési garanciák és érdekmérlegelési teszt nélküli átadása olyan mértékű jogsérelem a tényleges tulajdonsok tekintetében, amit nem ellensúlyoz kellőképpen a civil társadalomban a nyilvánosságon keresztül érvényesülő akadályozása a pénzmosásnak.

Az ítélet ezért kimondta, hogy az Irányelv módosított rendelkezése, amely a lakosságnak teljes hozzáférést biztosít, érvénytelen és ily módon – ahogy azt a bíróság külön közzétett kommunikációjában tisztázta – a korábbi, jogos érdekre alapított hozzáférést biztosító szöveg alkalmazandó.

Mi várható tehát a magyar tényleges tulajdonosi nyilvántartás sorsát illetően?

Magyarországon a harmadik személyek tényleges tulajdonosi adatokhoz való hozzáférést jelenleg regisztrációhoz, illetve díjfizetéshez köti a jogszabály. A jogos érdek igazolását ugyanakkor csak a bizalmi vagyonkezelési jogviszony tényleges tulajdonosi adatainak megismerésre vonatkozóan írja elő az AFAD törvény.

Mivel ebben a formában ez nem felel meg a Bíróság ítéletének és az aszerint alkalmazandó Irányelv szövegnek, várható, hogy a magyar jogalkotó is lépni kényszerül majd, és a jogos érdek igazolását írja elő valamennyi harmadik személy adatigénylő tekintetében.